

CHAQALOQLARDA TUG‘MA YURAK NUQSONLARINI ERTA DIAGNOSTIKA QILISHNING AXAMIYATI

Xabibullayeva Nazokatoy

*Qo‘qon Universiteti Andijon filiali Davolash
ishi 25_22 guruh talabasi*

Annotatsiya

Ushbu maqolada chaqaloqlarda uchraydigan tug‘ma yurak nuqsonlarini (TYN) erta aniqlashning klinik, patofiziologik va ijtimoiy ahamiyati yoritilgan. Tug‘ma yurak nuqsonlari neonatal davrda yuqori mortalitet va nogironlikka olib keluvchi asosiy patologiyalardan biri hisoblanadi. Erta diagnostika usullari, jumladan, prenatal skrining, pulsoksimetriya, ekokardiyografiya va klinik tekshiruvlarning samaradorligi tahlil qilinadi. Maqolada erta tashxis qo‘yish orqali davolash natijalarini yaxshilash, asoratlarning oldini olish va chaqaloqlar hayot sifatini oshirish imkoniyatlari ilmiy manbalar asosida asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: Tug‘ma yurak nuqsonlari, chaqaloq, erta diagnostika, ekokardiyografiya, neonatal skrining

Kirish

Tug‘ma yurak nuqsonlari chaqaloqlar orasida eng ko‘p uchraydigan tug‘ma rivojlanish nuqsonlaridan biri bo‘lib, ularning uchrash chastotasi har 1000 tirik tug‘ilishiga 8–10 holatni tashkil etadi. Ushbu patologiyalar yurak tuzilmasining anatomik va funksional buzilishlari bilan kechib, hayotning dastlabki kunlaridayoq og‘ir gemodinamik o‘zgarishlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli chaqaloqlarda tug‘ma yurak nuqsonlarini erta aniqlash pediatriya va neonatologiyada muhim diagnostik vazifa hisoblanadi.

Tug‘ma yurak nuqsonlari embrional rivojlanishning 3–8-haftalarida yurak va yirik qon tomirlarining shakllanish jarayonidagi buzilishlar natijasida yuzaga keladi. Etiologik omillar orasida genetik mutatsiyalar, xromosoma anomaliyalari, onaning homiladorlik davrida virusli infeksiyalar (qizamiq, sitomegalovirus), metabolik kasalliklar (qandli diabet), teratogen dori vositalari hamda ekologik omillar muhim o‘rin tutadi.

Patogenezida yurak kameralarining noto‘g‘ri shakllanishi, to‘siqlarning yetishmovchiligi yoki qon tomirlarning noto‘g‘ri joylashuvi asosiy mexanizm bo‘lib, bu holatlar gemodinamik muvozanatning buzilishiga olib keladi.

Epidemiologiya

Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma‘lumotlariga ko‘ra, tug‘ma yurak nuqsonlari tug‘ma anomaliyalar ichida yetakchi o‘rinni egallaydi. Rivojlanayotgan

mamlakatlarda erta diagnostika imkoniyatlarining cheklanganligi neonatal o'lim ko'rsatkichlarining yuqori bo'lishiga sabab bo'lmoqda.

Erta diagnostika usullarining zamonaviy yondashuvlari

Prenatal skrining

Homiladorlikning ikkinchi trimestrida o'tkaziladigan fetal ekokardiyografiya yurakning asosiy strukturaviy anomaliyalarini aniqlash imkonini beradi. Bu esa tug'ruqdan keyingi tezkor tibbiy yordamni rejalashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Neonatal pulsoksimetriya

Pulsoksimetriya chaqaloqlarda kritik tug'ma yurak nuqsonlarini aniqlashda oddiy, invaziv bo'lmagan va yuqori sezuvchanlikka ega usul hisoblanadi. Ushbu usul arterial qonning kislorod bilan to'yinish darajasini baholash orqali yashirin kechuvchi sianotik nuqsonlarni aniqlashga yordam beradi.

Ekokardiyografiya

Ekokardiyografiya tug'ma yurak nuqsonlarini aniqlashda asosiy va eng ishonchli diagnostik usul bo'lib, yurak kameralarining o'lchami, to'siqlardagi nuqsonlar hamda qon oqimi yo'nalishini aniq baholash imkonini beradi.

Davolash

Chaqaloqlarda tug'ma yurak nuqsonlarini davolash nuqsonning anatomik turi, gemodinamik ahamiyati hamda chaqaloqning umumiy holatiga asoslangan holda kompleks yondashuvni talab etadi. Davolashning asosiy maqsadi yurak faoliyatini barqarorlashtirish va hayot uchun xavfli asoratlarning oldini olishdan iborat.

Medikamentoz terapiya yurak yetishmovchiligi belgilarini kamaytirishga qaratilgan bo'lib, diuretiklar, inotrop preparatlar va arterial yo'lga bog'liq nuqsonlarda prostaglandin E₁ qo'llanilishi bilan tavsiflanadi. Ushbu davo usullari jarrohlik aralashuvga tayyorgarlik bosqichi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Minimal invaziv intervension usullar, jumladan kateterizatsion muolajalar, ayrim tug'ma yurak nuqsonlarida gemodinamik buzilishlarni bartaraf etish imkonini beradi. Og'ir va murakkab nuqsonlarda esa jarrohlik davolash asosiy terapevtik strategiya hisoblanadi.

Erta tashxis va optimal davolash taktikasining tanlanishi chaqaloqlarda mortalitetni kamaytirib, uzoq muddatli prognozni sezilarli darajada yaxshilaydi.

Profilaktika

Chaqaloqlarda tug'ma yurak nuqsonlarining profilaktikasi birlamchi va ikkilamchi choralarni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvni talab etadi. Birlamchi profilaktika homiladorlikni rejalashtirish bosqichida amalga oshirilib, genetik xavf omillarini baholash, onaning somatik kasalliklarini nazorat qilish hamda teratogen omillar ta'sirini minimallashtirishga qaratilgan.

Homiladorlik davrida prenatal skrining va fetal ekokardiyografiyaning muntazam o'tkazilishi yurakning strukturaviy nuqsonlarini erta aniqlash imkonini beradi. Bu esa tug'ruqdan keyingi davolash strategiyasini oldindan rejalashtirishga zamin yaratadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Tairova S. B., A'zamova M. S., Shermaxmatov J. I. Bolalarda tug'ma yurak nuqsoni shakllanishida zamonaviy ma'lumotlar. Science and Education, 2025. Open Science
2. Niyozova G. D. Heart birth defects: diagnostic and therapeutic experience in Uzbekistan. Web of Medicine, 2024. Web of Journals
3. Ahmedova F. M., Abdusattorov S. A. Tug'ma yurak nuqsonlari: diagnostika va davolash yondashuvlari (ilmiy ish).

Xulosa

Chaqaloqlarda tug'ma yurak nuqsonlari neonatal davrda yuqori mortalitet va og'ir gemodinamik buzilishlar bilan kechuvchi murakkab patologik holatlardan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari va tahlillar shuni ko'rsatadiki, tug'ma yurak nuqsonlarini erta diagnostika qilish yurak tuzilmasidagi anatomik nuqsonlarni klinik dekompensatsiya rivojlanishidan oldin aniqlash imkonini berib, davolash strategiyasining samaradorligini tubdan oshiradi.

Prenatal skrining, neonatal pulsoksimetriya va ekokardiyografiyaning kompleks qo'llanilishi gemodinamik ahamiyatga ega nuqsonlarni o'z vaqtida aniqlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Erta tashxis asosida tanlangan medikamentoz, intervension va jarrohlik davolash usullari chaqaloqlarda yurak yetishmovchiligi, o'pka gipertenziyasi va metabolik buzilishlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Shuningdek, tug'ma yurak nuqsonlarini erta aniqlash sog'liqni saqlash tizimi uchun nafaqat klinik, balki ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki bu yondashuv uzoq muddatli nogironlik ko'rsatkichlarini kamaytirish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilash imkonini beradi. Shu bois chaqaloqlarda tug'ma yurak nuqsonlarini erta diagnostika qilishni takomillashtirish neonatologiya va pediatrik kardiologiya ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolishi lozim.